

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Sokağa çıkma yasaklarının uygulandığı dönemlerde çok sayıda yurttaş yaşamını yitirmiş; ATK Yönetmeliğinde yapılan değişiklik neticesinde birçok aile cenazesini dahi alamamış, naaşları kimsesizler mezarlığına defnedilmiş olup konunun detaylı bir biçimde araştırılması ile sorunların tespiti ve çözüm yollarının araştırılması amacıyla Anayasanın 98 inci İçtüzüğün 104 ve 105 inci maddeleri gereğince ekte sunulan gerekçe çerçevesinde Meclis Araştırması açılmasını aşağıda imzası bulunanlar olarak arz ve teklif ederiz. 04.10.2017

Meral DANIŞ BEŞTAŞ

Adana Milletvekili

GEREKÇE

Türkiye İnsan Hakları Vakfı Dokümantasyon Merkezi verilerine göre; sokağa çıkma yasaklarının uygulanmaya başlandığı ilk tarih olan 16 Ağustos 2015 ile 1 Haziran 2017 tarihleri arasında Diyarbakır (127 kez), Mardin (32 kez), Hakkâri (20 kez), Şırnak (13 kez), Bitlis (8 kez), Batman (3 kez), Muş (4 kez), Bingöl (5 kez), Tunceli (5 kez) ve Elazığ (1 kez) olmak üzere toplam 10 il ve en az 43 ilçede, resmi olarak tespit edilebilen en az 218 kez süresiz ve gün boyu sokağa çıkma yasağı ilanı gerçekleşmiştir. Bu tabloya göre, yasaklar başlamadan önceki 2014 nüfus sayımına göre ilgili ilçelerde yaşadığı bilinen **en az 1 milyon 809 bin kişi** başta en temel yaşam ve sağlık hakları ihlal edilerek bu yasaklardan etkilenmiştir.

Yine TİHV verilerine göre, 16 Ağustos 2015 ile 16 Ağustos 2016 tarihleri arasında **en az 321 yurttaş** sadece resmi sokağa çıkma yasağı ilan edilmiş zaman dilimleri içerisinde, ilgili çatışma ortamlarında yaşamlarını yitirmiştir. Bu kişilerden; **73'ü çocuk, 70'i kadın ve 30'u 60 yaşın üzerindedir**. Ölümlerine ilişkin bilgiye erişilebilen en az 73 sivilin **sağlığa erişim hakkından** yoksun bırakılmaları sonucu yaşamlarını yitirdikleri tahmin edilmektedir. Öte yandan ölümlerine ilişkin bilgiye erişilebilen en az 202 sivilin ise **ev sınırları/kapalı alanlar içerisinde**; 23 kişinin ise sokağa çıkma yasağı ve çatışma ortamının yarattığı etki ile sağlık sorunları yaşamaları sonucu yaşamlarını yitirdikleri düşünülmektedir. Çarpıcı bir durum olarak ev sınırları/kapalı alanlar içerisinde yaşamlarını yitiren 202 sivilden 147'si sadece Cizre ilçesindendir.

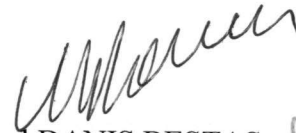
Bu süre zarfında 7 Ocak 2016 günü Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren 29586 sayılı Adalet Bakanlığı Adli Tıp Kurumu Kanunu Uygulama Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik hayata geçirilmiştir. İlgili Yönetmelik uyarınca; ailesi veya yakınları tarafından üç gün içinde teslim alınmayan cenazelerin belediyeye veya mülki idare amirliğine gömülmek üzere teslim edileceği hüküm altına alınmıştır. Bu düzenlemeyle kanunlarla açıkça belediyeye verilmiş bir yetki, yönetmelikle mülki amirlere verilmiştir. Esasen bahse konu yönetmelik değişikliği açıkça hukuka aykırılık teşkil etmektedir. Kuşkusuz bu yönetmelik değişikliği neticesinde birçok yurttaş yakınlarına ait cenazeleri hala alamamış; yaşamını yitiren yurttaşlar kimsesizler mezarlığına defnedilmiştir. Hatta ATK'lerde bekletilen birçok cenaze olduğu bilinmektedir. Elde ettiğimiz verilere göre; Cizre'de 33 kişinin cenazesine ulaşamamış, Yüksekova'da 45 kişi Erzurum Kimsesizler Mezarlığı'na ve Nusaybin'de 59 kişi farklı kimsesizler mezarlıklarına defnedilmiştir. Sur'da yaşamını yitiren 220 kişiden 24 kişi kimsesizler mezarlığına defnedilirken 196 cenazenin ise Diyarbakır, Malatya, Antep ve Elazığ ATK'lerde kimlik tespiti için bekletildiği ifade edilmektedir. İdil ve Şırnak'ta da kimsesizler mezarlığına definler gerçekleşmiş olup kesin sayıya ulaşamamıştır.

Başta *BM İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı, Aşağılayıcı Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi için İstanbul Protokolü* ve *BM Hukuk Dışı, Keyfi ve Yargısız İnfazların Önlenmesine ve Soruşturulmasına İlişkin Minnesota Otopsi Protokolü* olmak üzere uluslararası sözleşmeler ihlal edilmiş; Adli Tıp Kurumları'na gönderilen birçok cenazenin otopsilerine avukatlar ve bağımsız adli tıp uzmanları alınmamış, ölü muayene ve olay

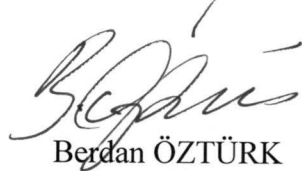
yeri inceleme tutanakları başta olmak üzere soruşturma dosyaları ilgili kişilere ulaştırılmamış, otopsi raporlarının nüshaları aileye ve avukatlara teslim edilmemiş, hatta büyük bir kısım cenazenin giysileri olmaksızın teslim edilmiş olup daha pek çok vahim iddia çerçevesinde sağlıklı bir otopsi incelemesi gerçekleşmemiştir. Cizre’de bodrumda meydana gelen ölümlerde cenazelerin vücut bütünlüklerinin bozulduğu ve teşhislerin gerçekleşemediği tüm kamuoyunun malumudur. Az evvel ifade etmiş olduğum Yönetmelik değişikliği ile cenazelere ilişkin gerekli hukuki süreç işletilmeksizin kimsesizler mezarlıklarına definler gerçekleşmiştir.

Sokağa çıkma yasakları döneminde yaşamını yitirenlerin cenazelerine ulaşılabilmesi ve bu ağır hak ihlallerinin önlenmesi acil ve zaruridir. Bu itibarla araştırma komisyonu kurularak cenazelerin teşhis ve tespitinin sağlanması için meclis araştırması açılması gerekmektedir.

Filiz KERESTECİOĞLU
HDP İstanbul Milletvekili

Meral DANIŞ BEŞTAŞ
HDP Adana Milletvekili

Behçet YILDIRIM
HDP Adıyaman Milletvekili

Berdan ÖZTÜRK
HDP Ağrı Milletvekili

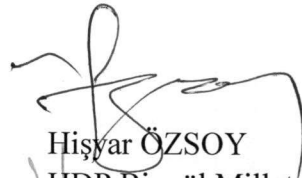

Dirayet TAŞDEMİR
HDP Ağrı Milletvekili

Sırrı Süreyya ÖNDER
HDP Ankara Milletvekili

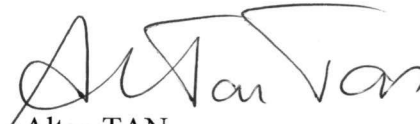

Ayşe ACAR BAŞARAN
HDP Batman Milletvekili

Mehmet Ali ASLAN
HDP Batman Milletvekili

Saadet BECEREKLİ
HDP Batman Milletvekili

Hışyar ÖZSOY
HDP Bingöl Milletvekili

Mizgin IRGAT
HDP Bitlis Milletvekili

Altan TAN
HDP Diyarbakır Milletvekili

Feleknas UCA
HDP Diyarbakır Milletvekili

İmam TAŞÇIER
HDP Diyarbakır Milletvekili

Nimetullah ERDOĞMUŞ
HDP Diyarbakır Milletvekili

17 Ziya PİR
HDP Diyarbakır Milletvekili

18 Sibel YİĞİTALP
HDP Diyarbakır Milletvekili

19 Mahmut TOĞRUL
HDP Gaziantep Milletvekili

Mehmet Emin ADIYAMAN
HDP Iğdır Milletvekili

21 Celal DOĞAN
HDP İstanbul Milletvekili

22 Erdal ATAŞ
HDP İstanbul Milletvekili